

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-799/19 –1

Asia C-799/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

30.10.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Okresný súd Košice I (Slovakia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.8.2019

Kantajat:

NI

OJ

PK

Vastaaja:

Sociálna poisťovňa

VÄLIPÄÄTÖS

Okresný súd Košice I (Košice I:n piirituomioistuin) [– –] [tuomarin nimi] on päättänyt **kantajien** 1) **NI**, [– –] [syntymäaika ja asuinpaikan osoite] Hniezdne, 2) **OJ**, [– –] [syntymäaika ja asuinpaikan osoite] Hniezdne ja 3) **alaikäinen PK**, [– –] [syntymäaika ja asuinpaikan osoite] Hniezdne, vireille panemassa [– –] riita-asiassa, jossa on **vastaajana Sociálna poisťovňa** (sosiaalivakuutuslaitos, Slovakia), kotipaikka Bratislava, [– –] Košicen toimipaikka, [– –] [toimipaikan osoite] ja jossa on kyse **49 790,85 euron maksamisesta korkoineen,**

seuraavaa:

I. Asian käsittely keskeytetään siviiliprosessilain (Civilný sporový poriadok) 162 §:n 1 momentin c kohdan nojalla.

II. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat kysymykset:

1. Onko työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY 3 artiklaa tulkittava siten, että käsite ”työsopimuksista johtuvat maksamatta olevat työntekijöiden saatavat” kattaa myös sellaiset aineettomat vahingot, jotka ovat seurausta työntekijän kuolemaan johtaneesta työtapaturmasta?
2. Onko työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY 2 artiklaa tulkittava siten, että maksukyvyttömänä on pidettävä myös sellaista työnantajaa, jota vastaan on aloitettu ulosmittausmenettely työntekijän työtapaturmaisen kuoleman aiheuttaman ja tuomioistuimen vahvistaman aineettomien vahinkojen korvausvaatimuksen johdosta, mutta saatava on todettu perimiskelvottomaksi ulosmittausmenettelyssä, koska työnantaja on varaton?

Perustelut:

- 1 Työantajan KF [– –] [syntymäaika], kotipaikka [– –] (asuinpaikan osoite) Košice, [alkup. s. 2] (jäljempänä työnantaja) palveluksessa työsuhteessa ollut RL [– –] [syntymäaika] menehtyi 16.10.2003 työtapaturmassa, josta vastuussa on työnantaja.
- 2 NI (jäljempänä kantaja 1) oli kuolinhetkellä RL:n aviopuoliso, ja OJ (jäljempänä kantaja 2) ja alaikäinen PK (jäljempänä kantaja 3) ovat RL:n tyttäriä.
- 3 Okresný súd Košice II:ssa 21.4.2004 nostetulla kanteella kantajat vaativat vahingonkorvausta RL:n kuolemaan johtaneesta työtapaturmasta. Vahingonkorvaussumma käsitti 16 596,95 euron suuruisen, kertaluonteisen vahingonkorvauksen kullekin kantajalle ja 16 596,95 euron suuruisen aineettomien vahinkojen korvauksen kullekin kantajalle.
- 4 Tuomioistuimen prosessimenettelyn (korvausvaatimusten käsittelyjen eriyttäminen erillisiksi käsittelyiksi) seurauksena vahingonkorvaussaatavasta ja aineettomien vahinkojen korvaussaatavasta tehtiin päätökset erikseen erillisissä käsittelyissä.
- 5 Kantajien vahingonkorvausvaatimus hyväksyttiin Okresný súd Košice II:n (Košice II:n piirituomioistuin) [– –] [asian numero] 14.6.2016 antamalla tuomiolla, jolla vastaajana oleva työnantaja velvoitettiin maksamaan

vahingonkorvausta kokonaismäärältään 49 790,85 euroa (3 x 16 596,95 euroa). Vahingonkorvauksen maksoi vapaaehtoisesti täysimääräisenä 16.9.2016 vakuutetun työnantajan puolesta palkkaturvajärjestelmästä vastaava Sociálna poisťovňa työtaturman varalta otettavan pakollisen työnantajan vastuuvakuutuksen perusteella.

- 6 Kantajien aineettomien vahinkojen korvausvaatimus hyväksyttiin Okresný súd Košice II:n [– –] [asian numero] 29.5.2012 antamalla tuomiolla ja Krajský súd v Košiciachin (Košicen alueellinen tuomioistuin) [– –] [asian numero] 15.8.2013 antamalla tuomiolla, joilla vastaajana ollut työnantaja velvoitettiin maksamaan korvausta aineettomista vahingoista kokonaismäärältään 49 790,85 euroa (3 x 16 596,95 euroa). Sociálna poisťovňa kieltäytyi maksamasta kantajille lainvoimaisesti hyväksytyä korvausta aineettomista vahingoista vakuutetun työnantajan puolesta sillä perusteella, että sen näkemyksen mukaan aineettomien vahinkojen korvaus ei kuulu työtaturmaperusteisen vahingonkorvauksen piiriin.
- 7 Exekútorský úradin (ulosottoviranomainen, Slovakia) [– –] [ulosottomiehen nimi ja asian numero] toimittamassa ulosmittausmenettelyssä aineettomiin vahinkoihin liittyvää korvausta ei onnistuttu perimään, eikä saatavaa saatu perittyä edes osittain, koska työnantaja todettiin maksukyvyttömäksi.
- 8 Sociálna poisťovňan (jäljempänä kantaja) kieltäytyttyä maksamasta korvausta aineettomista vahingoista ja työnantajan ollessa maksukyvytön kantajat nostivat Sociálna poisťovňaa vastaan Okresný súd Košice II:ssa kanteen, jolla he vaativat lainvoimaisesti hyväksytystä aineettomien vahinkojen korvauksesta kokonaismäärältään 49 790,85 euron suuruista korvausta vakuutetun työnantajan puolesta työtaturmaisesti syntyneestä vahingosta työnantajan pakollisen vastuuvakuutuksen perusteella.
- 9 Kantajat pyysivät siviiliprosessilain (Civilný sporový poriadok) 162 §:n 1 momentin c kohdan nojalla lykkäämään asian käsittelyä, jotta unionin tuomioistuimelle voitaisiin esittää ennakkoratkaisupyyntö työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY säännösten tulkinnasta siltä osin kuin ne liittyvät kantajien saatavia koskevaan [alkup. s. 3] päätöksentekoon.

II.

Unionin oikeus ja kansallinen oikeus

- 10 Tuomioistuin perustelee ennakkoratkaisukysymysten esittämistarpeen erityisesti työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY (jäljempänä direktiivi 2008/94/EY) johdanto-osan neljännen perustelukappaleen, 1 artiklan 1 kohdan, 2 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan, 8 artiklan ja 16 artiklan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklan säännöksillä.

- 11 Direktiivin 2008/94/EY johdanto-osan neljännen perustelukappaleen mukaan asianomaisten työntekijöiden yhdenvertaisen suojan varmistamiseksi olisi maksukyvyttömyys määriteltävä jäsenvaltioiden lainsäädännön uudet suuntaukset huomioiden ja käsitteen piiriin olisi otettava myös muita maksukyvyttömyysmenettelyjä kuin likvidaatiomenettely. Palkkaturvajärjestelmää koskevan maksuvelvoitteen määrittämiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava tässä yhteydessä säätää, että jos maksukyvyttömyystilanne johtaa useisiin maksukyvyttömyysmenettelyihin, tällaista tilannetta käsitellään ikään kuin kyseessä olisi yksittäinen maksukyvyttömyysmenettely.
- 12 Direktiivin 2008/94/EY 1 artiklan 1 kohdan mukaan kyseistä direktiiviä ”sovelletaan työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla maksukyvytön”.
- 13 Direktiivin 2008/94/EY 2 artiklan 1 kohdan mukaan tätä direktiiviä sovellettaessa työnantajaa pidetään maksukyvyttömänä, jos on pyydetty jonkin jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisen, työnantajan kaikkia velkoja koskevan sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, jossa kyseinen työnantaja menettää osittain tai kokonaan määräysvallan omaisuuteensa ja jossa määrätään selvittäjä tai vastaavaa tehtävää suorittava henkilö, ja jos kyseisten säännösten nojalla toimivaltainen viranomainen on joko
- a) päättänyt menettelyn aloittamisesta tai
 - b) todennut, että työnantajan yritys tai liiketoiminta on kokonaan lopetettu ja että käytettävissä olevat varat eivät riitä perusteeksi menettelyn aloittamiselle.
- 14 Direktiivin 2008/94/EY 3 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta palkkaturvajärjestelmät turvaavat, jollei 4 artiklasta muuta johdu, työsopimuksista tai työsuhteista, myös työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettavasta erorahasta, jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen.
- 15 Direktiivin 2008/94/EY 3 artiklan toisen virkkeen mukaan palkkaturvajärjestelmä turvaa maksamattomat palkkasaatavat tiettyä jäsenvaltioiden määrittämää päivää edeltävältä ja/tai tapauksen mukaan sen jälkeiseltä ajalta.
- 16 Direktiivin 2008/94/EY 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisesta, jotta turvataan työntekijöiden sekä **[alkup. s. 4]** yrityksestä tai liiketoiminnasta työnantajan maksukyvyttömyyden alkamispäivään mennessä lähteneiden henkilöiden välittömät tai tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet kansallisen lakisääteisen sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolella olevan, yhtiön tai useamman yhtiön yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin ja jälkeenjääneiden omaisten etuuksiin.
- 17 Direktiivin 2008/94/EY 11 artiklan mukaan kyseisellä direktiivillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta soveltaa tai antaa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia

määräyksiä, jotka ovat työntekijöille edullisempia kuin direktiivissä säädetään. Tämän direktiivin täytäntöönpano ei missään tapauksessa saa olla peruste heikentää jäsenvaltiossa vallitsevaa tilannetta, joka koskee työntekijöiden suojan yleistä tasoa tämän direktiivin soveltamisalalla.

- 18 Direktiivin 2008/94/EY 16 artiklan ensimmäisellä virkkeellä kumotaan direktiivi 80/987/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna liitteessä I mainituilla säädöksillä, sanotun kuitenkin vaikuttamatta jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa liitteessä I olevassa C osassa mainittuja määräaikoja, joiden kuluessa niiden on saatettava mainitut direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sovellettava niitä.
- 19 Direktiivin 2008/94/EY 16 artiklan toisen virkkeen mukaan viittauksia kumottuun direktiiviin pidetään viittauksina tähän direktiiviin liitteessä II olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.
- 20 Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklan mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.
- 21 Työnantajan lakisääteisen vahinkovastuuvakuutuksen perusteella syntyvään aineettoman vahingon korvausoikeuteen sovelletaan seuraavaa kansallista lainsäädäntöä:
- 22 Työlain nro 311/2001 (Zákonník práce) (jäljempänä työlaki), sellaisena kuin se oli voimassa 31.12.2003 asti, 195 §:n 1 momentin mukaan syntyneestä vahingosta vastaa työnantaja, johon työntekijä, joka on kuollut työtehtävissä sattuneen tai suoraan työtehtäviin liittyneen työtapaturman seurauksena, on työsuhteessa työtapaturman tapahtumahetkellä.
- 23 Työlain, sellaisena kuin se oli voimassa 31.12.2003 asti, 204 §:n 1 momentin mukaan työtapaturman tai työperäisen sairauden seurauksena kuolleen työntekijän osalta maksetaan työnantajan vastuun puitteissa
 - a) perustellusti kyseisen henkilön hoitoon liittyvien kulujen korvaus,
 - b) hautaukseen liittyvien kohtuullisten kulujen korvaus,
 - c) jälkeenjääneiden omaisten elatuskulujen korvaus,
 - d) jälkeenjääneille omaisille kertaluonteisesti maksettava korvaus,
 - e) aineellisten vahinkojen korvaus, jollei lain 192 §:n 3 momentista muuta johdu.
- 24 Sosiaalivakuutuslaitoksesta annetun lain nro 274/1994 (Zákon o Sociálnej poisťovni) (jäljempänä laki nro 274/1994) 44 §:n 2 momentin mukaan työnantajalla on oikeus siihen, että Sociálna poisťovňa korvaisi työnantajan puolesta toteen näytetyt henkilövahingon korvaussaatavat, jotka johtuvat työtapaturmasta, joka on tapahtunut **[alkup. s. 5]** vahinkovastuuvakuutuksen

voimassaolon aikana, ja työperäisestä sairaudesta, joka on näytetty toteen ensimmäisen kerran vahinkovastuuvakuutuksen voimassaolon aikana.

- 25 Lain nro 274/1994 44a §:n 3 momentin mukaan vahinkotapahtumana pidetään terveyshaittaa tai kuolemaa, jotka ovat aiheutuneet työtapaturmasta tai työperäisestä sairaudesta.
- 26 Lain nro 274/1994 44a §:n 4 momentissa säädetään, että jos päätöksen vahingonkorvauksesta tekee tuomioistuin, pidetään vahinkotapahtuman tapahtumapäivänä päivää, jolloin Sociálna poisťovňa velvoittava korvauspäätös on tullut lainvoimaiseksi
- 27 Konkurssista ja yrityssaneerauksesta sekä joidenkin lakien muuttamisesta ja täydentämisestä annetun lain nro 7/2005 (Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov) 3 §:n 2 momentin kolmannen ja neljännen virkkeen mukaan luonnollista henkilöä pidetään maksukyvyttömänä, jos hän ei pysty suorittamaan yhtäkään maksuvelvollisuuksistaan 180 vuorokauden kuluessa eräpäivästä. Jos rahallista saatavaa ei voida periä velalliselta ulosmittausmenettelyssä tai jos velallinen ei ole täyttänyt lain 19 §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitettua velvollisuutta, pidetään velallista maksukyvyttömänä.

III.

Ennakkoratkaisukysymysten merkityksellisyys ja esittämisen perustelut

- 28 Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY nojalla.
- 29 Direktiivin oikeudellisen luonteen ja vaikutusten osalta direktiivissä on jätetty jäsenvaltioille jonkin verran harkintavaltaa siltä osin, miten varoja kerätään työsopimuksista tai työsuhteista johtuvien saatavien suojaamiseksi työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, mutta tätä harkintavaltaa on kuitenkin rajattu jäsenvaltion velvollisuudella täyttää direktiivien vaatimukset eli jäsenvaltion on varmistettava kaikkien työsuhteista johtuvien saatavien yhdenvertainen suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa vähintään direktiivin edellyttämässä laajuudessa siten, että sillä on myös oikeus antaa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöille edullisempia kuin tässä direktiivissä säädetään (11 artikla).
- 30 Työntekijöiden suojatoimenpiteisiin työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa kuuluu kansallisen lainsäädännön mukaan myös työtapaturman varalta otettava pakollinen työnantajan vastuuvakuutus, jolla varmistetaan, että palkkaturvajärjestelmästä vastaavasta Sociálna poisťovňasta maksetaan korvaus työtapaturmasta syntyvästä vahingosta vakuutetun työnantajan puolesta suoraan edunsaajille.

- 31 Kun otetaan huomioon se, että Sociálná poisťovňa maksoi vahingonkorvaussaatavan vapaaehtoisesti suoraan kantajille, on kiistatonta, että sen lisäksi, että kansallinen lainsäädäntö takaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa työlain 204 §:n 1 momentin ja lain nro 274/1994 44a §:n 2 momentin säännösten nojalla työntekijälle välittömän oikeuden korvaussaataviin henkilövahingoista, on jälkeenjääneillä omaisilla kuolemantapauksessa niin ikään oikeus saada korvausta työnantajan puolesta työtapaturman seurauksena syntyneestä vahingosta. **[alkup. s. 6]**
- 32 Kun otetaan huomioon kantajille palkkaturvajärjestelmästä maksettu vapaaehtoinen vahingonkorvausmaksu ja niiden saatavien suuruus, joista työnantaja vastaa työntekijän kuolemantapauksessa työlain 204 §:n 1 momentin säännösten nojalla, on kiistatonta, että vaikka lain nro 274/1994 44a §:n 2 momentin säännöksissä mainitaan nimenomaisesti palkkaturvasaatavien perusteena vain työntekijän henkilövahingot, kuuluu jälkeenjääneille omaisille maksettava vahingonkorvaussaatava niin ikään Sociálná poisťovňan palkkaturvaa koskevan maksuvelvollisuuden piiriin.
- 33 Kiistanalaisena säilyy kysymys siitä, onko palkkaturvajärjestelmä velvollinen korvaamaan aineettomat vahingot työtapaturmasta aiheutuneena vahinkona, kun asiaa tarkastellaan lain nro 274/1994 44a §:n 2 momentissa tarkoitetun vahingon käsitteen valossa.
- 34 Koska tuomioistuimella on perusteltuja epäilyjä siitä, noudatetaanko palkkaturvajärjestelmän esittämässä vahinkokäsitteen supistavassa tulkinnassa, kun otetaan huomioon saatavien suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa ja unionin oikeuskäytäntö, direktiivin 2008/94/EY säännöksiä ja velvollisuutta tulkita kansallista lainsäädäntöä unionin oikeuden mukaisesti, tuomioistuin katsoo, että ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on perusteltua pyytää vastausta, erityisesti seuraavat tosiseikat huomioiden:
- 35 Vaikkei direktiivin 3 artiklassa ole käsitteen ”työsopimuksista johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen” tarkempaa tyhjentävää laskennallista määritelmää, ja koska siinä on tarkemmin rajattu palkkasaatavat, jotka jäsenvaltio voi jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle tai joita se voi rajoittaa, on perusteltua olettaa, että direktiivin päämäärät ja tarkoitus huomioiden direktiivissä ei sallita työsopimuksista johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen mielivaltaista ulkopuolelle jättämistä tai rajoittamista.
- 36 Direktiivissä 2008/94/EY rajataan tarkasti työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin sovellettavat palkkaturvan rajoitukset, joita jäsenvaltiot voivat soveltaa tiettyihin ryhmiin kuuluvien työntekijöiden (1 artiklan 1 kohta) saataviin, suhteessa sen ajan keston rajoittamiseen, jolta palkkaturvajärjestelmän on vastattava maksamatta olevista saatavista (4 artikla) ja suhteessa väärinkäytösten estämiseksi tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen (12 artikla), mutta kuitenkin niin, että vahingonkorvaussaatava, joka syntyy

työtapaturman seurauksena, ei kuulu sellaisten saatavien piiriin, jotka jäsenvaltio voisi sulkea pois.

- 37 Vaikka edellä mainitun perusteella onkin kiistatonta, että palkkaturvajärjestelmän maksuvelvollisuuden piirissä oleviin saataviin kuuluu työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa työtapaturmaisesti tapahtuneen vahingon korvaus jälkeenjääneille omaisille, merkittävänä säilyy kysymys siitä, kuuluuko työtapaturmaisesti tapahtuneen vahingon käsitteen piiriin myös korvaus aineettomista vahingoista.
- 38 Tässä yhteydessä on tarkasteltava Euroopan unionin tuomioistuimen aiempaa oikeuskäytäntöä, johon sisältyvässä tuomiossa Katarína Haasová v. Rastislav Petrík ja Blanka Holingová (C-22/12, 24.10.2013, EU:C:2013:692) se totesi moottoriajoneuvon käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa pakollista vakuutusta koskevan sopimuksen perusteella syntyvien saatavien osalta, että ”käsitteen ’henkilövahingot’ piiriin kuuluvat kaikki henkilön koskemattomuuden loukkaamisesta aiheutuvat haitat, joihin kuuluvat sekä ruumiilliset että henkiset kärsimykset, jos niiden korvaamisesta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella on säädetty oikeusriitaan sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä”. [alkup. s. 7]
- 39 Vaikka edellä mainittu tuomio koskeekin moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta, työtapaturman varalta otettavan pakollisen vastuuvakuutuksen tarkoituksen näkökulmasta ei ole perusteita sille, että tulkinnasta poikettaisiin työtapaturman varalta otettavan pakollisen vastuuvakuutuksen perusteella syntyvien saatavien osalta.
- 40 Työtapaturman varalta otettavan työnantajan pakollisen vastuuvakuutuksen tarkoituksena on turvata korvausten maksaminen työtapaturmasta aiheutuneen vahingon kärsineelle osapuolelle siten, että vakuutuksenantajalla on velvollisuus korvata vakuutetun puolesta kaikki saatavat, joista kansallisen lainsäädännön nojalla vastaa vahingon aiheuttaja. On selvää, että työntekijän kuolema on vakavin mahdollinen työtapaturman seuraus.
- 41 Jos näin ollen kansallisen lainsäädännön mukaan työtapaturmasta aiheutuva kuolema johtaa siviilioikeudelliseen vahinkovastuuseen ja henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta johtuvaan siviilioikeudelliseen vahinkovastuuseen aineettomien vahingon korvauksien suorittamisen muodossa, on työtapaturman seurauksena syntyneiden aineettomien vahinkojen korvausvaatimuksen kuuluttava niin ikään vakuutus suorituksen piiriin.
- 42 Vastakkainen tulkinta johtaisi absurdiin tilanteeseen, jossa työntekijän liikenneonnettomuudesta johtuvan työtapaturman seurauksena syntyneiden aineettomien vahinkojen korvaus maksettaisiin moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan vakuutuksen perusteella, mutta työntekijälle muista syistä tapahtuneen työtapaturman johdosta syntyneitä aineettomia

vahinkoja ei korvattaisi ilman perusteltua syytä, ja vieläpä valtion ylläpitämän palkkaturvajärjestelmän toimesta.

- 43 Työnantajan tuleminen maksukyvyttömäksi tällaisessa tilanteessa johtaisi siihen, että työntekijöiden työsuhteista johtuvien saatavien suoja puuttuisi kokonaan työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa eli saatavien periminen olisi mahdotonta.
- 44 Tällainen tilanne merkitsisi myös osapuolten tasapuolisuusperiaatteen loukkaamista siviilioikeudellisissa suhteissa ja valtion palkkaturvajärjestelmän perusteetonta suosimista yksityisoikeudellisten vakuutusenantajien kustannuksella, mikä johtaisi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklan rikkomiseen.
- 45 Tältä osin on otettava huomioon myös se, että muissa tapauksissa, joissa unionin tuomioistuinta on pyydetty tulkitsemaan muissa unionin lainsäädäntötoimissa tai unionin tekemissä kansainvälisissä sopimuksissa käytettyjä vastaavia vahingon tai haitan käsitteitä, vakiintuneessa oikeuskäytännössä on omaksuttu näiden käsitteiden osalta tulkinta, joka kattaa myös aineettomat vahingot.
- 46 Tuomiossa Leitner (C-168/00, 12.3.2002, EU:C:2002:163) unionin tuomioistuin tulkitsi matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY (EYVL L 158, s. 59) 5 artiklan käsitteen ”vahinko” niin, että se kattaa myös aineettomat vahingot.
- 47 Tuomiossa Walz (C-63/09, 6.5.2010, EU:C:2010:251) kansallinen tuomioistuin pyysi **[alkup. s. 8]** täsmennystä siihen, onko Montrealin yleissopimuksen 22 artiklan 2 kappaleessa, jossa vahvistetaan lentoliikenteen harjoittajan vastuun yläraja muun muassa matkatavaroiden katoamisesta aiheutuneen vahingon osalta, tarkoitettua ilmaisua ”vahinko” tulkittava siten, että se pitää sisällään niin aineellisen kuin aineettomankin vahingon. Unionin tuomioistuin tarkasteli ilmaisua ”vahinko” yleisen kansainvälisen oikeuden sääntöjen valossa ja vastasi tähän kysymykseen myöntävästi. Unionin tuomioistuin päätyi vastaavaan ratkaisuun tuomiossa Sousa Rodríguez ym. v. Air France SA (C-83/10, EU:C:2011:652, 13.10.2011) siten, että matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 261/2004 (EY) 12 artiklassa mainittua lisäkorvauksen käsitettä on tulkittava siten, että se mahdollistaa sen, että kansallinen tuomioistuin velvoittaa korvaamaan vahingon – aineeton vahinko mukaan luettuna.
- 48 Vaikka edellä mainitut tuomiot koskevat muiden direktiivien tulkintaa, unionin tuomioistuimen ratkaisuihin käy selkeästi ilmi, että vahingon käsitettä on tulkittava yhdenmukaisesti täysimääräisen korvauksen periaatteen mukaisesti niin, että ilmaisun ”vahinko” on ymmärrettävä sisältävän niin aineelliset kuin aineettomatkin vahingot

- 49 Jos nämä seikat huomioon ottaen Euroopan unionin tuomioistuimissa päättyneen ensimmäistä kysymystä koskevassa vastauksessaan siihen, että käsitettä ”työsopimuksista johtuvat maksamatta olevat työntekijöiden saatavat” on tulkittava siten, että nämä saatavat kattavat myös aineettomat vahingot, jotka ovat syntyneet työntekijän työtapaturmasta aiheutuneen kuoleman johdosta, niin kansallinen tuomioistuin pystyy tulkitsemaan käsitettä ”henkilövahingot” työtapaturman yhteydessä laajasti siten, että se kattaa myös aineettomat vahingot.
- 50 Koska direktiivin mukaan työntekijöille maksamatta olevien saatavien suojaaminen edellyttää työnantajan maksukyvyttömyystilanne, toinen ennakkoratkaisukysymys koskee maksukyvyttömyyden käsitteen tulkintaa, kun otetaan huomioon seuraavat tosiseikat:
- 51 Esillä olevassa asiassa ei ole epäilystä siitä, että entiselle työnantajalle KF esitettyä aineettomien vahinkojen korvaussaatavaa ei voida periä onnistuneesti. Työnantaja on luonnollinen henkilö (muu kuin yrittäjä), jolla ei ole rahaksi muutettavaa omaisuutta, jonka ainoana tulonlähteenä on työkyvyttömyyseläke ja jolla on useita muita maksamattomia velkoja. Kantajien tapauksessa työnantajan maksukyvyttömyys ilmenee ulosottomiehen ulosmittausmenettelystä 15.12.2014 tekemästä pöytäkirjasta.
- 52 Työnantajan maksukyvyttömyyden osalta on kantajien tapauksessa korostettava, että tuomio, jolla työnantaja velvoitettiin maksamaan korvausta kantajille (Okresný súd Košice II:n 29.5.2012 antama tuomio [– –] [asian numero] yhdessä Krajský súd v Košiciachin 15.8.2013 antaman tuomion [– –] [asian numero] kanssa), annettiin yli 10 vuotta RL:n (kuolemaan johtaneen) tapaturman jälkeen, ja kyseisessä tapauksessa työnantajaa vastaan ei voitu käynnistää konkurssimenettelyä, joka olisi ollut työnantajan varattomuuden johdosta joka tapauksessa ainoastaan muodollinen ja josta olisi aiheutunut kustannuksia ja hallinnollista taakkaa.
- 53 Vaikkei työnantajaa vastaan muodollisesti käynnistettykään konkurssimenettelyä [alkup. s. 9] konkurssista ja yrityssaneerauksesta sekä joidenkin lakien muuttamisesta ja täydentämisestä annetun lain nro 7/2005 nojalla, lain nro 7/2005 3 §:n 2 momentin nojalla luonnollista henkilöä pidetään maksukyvyttömänä, jos ulosottomenettely on epäonnistunut.
- 54 Vaikka direktiivin 2008/94/EY 2 artiklan 1 kohdassa maksukyvyttömyys yhdistetäänkin ensisijaisesti muodolliseen maksukyvyttömyysmenettelyyn tai likvidaatiomenettelyyn, käy samalla johdanto-osan neljännestä kappaleesta ilmi tarve ymmärtää maksukyvyttömyyden käsite laajasti asianomaisten työntekijöiden yhdenvertaisen suojan varmistamiseksi, mikä antaa tilaa maksukyvyttömyyden käsitteen laajalle tulkinnalle, varsinkin tilanteessa, jossa kansallinen lainsäädäntö (lain nro 7/2005 3 §:n 2 momentin säännökset) perustuu lailliseen oletamaan maksukyvyttömästä luonnollisesta henkilöstä, jolta saatavaa ei voida periä.

- 55 Tätä päätelmää tukee myös unionin tuomioistuimen tuomio Francovich ja Bonifaci v. Italia (yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, 19.11.1991, EU:C:1991:428), jota koskevassa pääasiassa (Andrea Francovichin tapauksessa) työnantajan maksukyvyttömyys todettiin ainoastaan ulosottomenettelyssä (ulosottomies joutui ulosmittauspöytäkirjassa toteamaan, ettei saatavaa onnistuttu perimään), mitä unionin tuomioistuin piti riittävänä todisteena työnantajan maksukyvyttömyystilanteesta, sillä se jatkoi tapauksen tosiasiallista käsittelyä.
- 56 Näiden tosiseikkojen valossa voidaan direktiiviä 2008/94/EY tulkita myös niin, että maksukyvyttömänä voidaan pitää myös sellaista työnantajaa, jonka maksukyvyttömyys on todettu ulosottomenettelyssä, koska saatavia ei ole voitu periä työnantajan varattomuuden vuoksi.
- 57 Koska pääasiaan liittyvä työtapaturma tapahtui 16.10.2003 eli ennen Slovakian liittymistä Euroopan unioniin, tuomioistuin piti niin ikään tarpeellisena määrittää, oliko unionin tuomioistuin toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymykseen ajallisen soveltamisalan näkökulmasta.
- 58 Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi periaate, jonka mukaan ajallisen soveltamisalan näkökulmasta unionin tuomioistuin on lähtökohtaisesti toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin, joiden tosiseikat ovat tapahtuneet valtion liityttyä unionin jäsenvaltioksi, mihin sallitaan kuitenkin poikkeuksia.
- 59 Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännön mukaan toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin myös niissä tapauksissa, joissa asian tosiseikat ovat syntyneet ennen valtion liittymistä unionin jäsenvaltioksi mutta jotka ovat jatkuneet valtion jo liityttyä jäsenvaltioksi, kuten myös siinä tapauksessa, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet vasta jäsenvaltioksi tulemisen jälkeen luonteeltaan aikaisempia päätöksiä vahvistavia päätöksiä (esimerkiksi unionin tuomioistuimen tuomio Telefónica O2 Czech Republic as. v. Czech On Line as. (C-64/06, 14.6.2007, EU:C:2007:348)).
- 60 Edellä mainittu tapaus koskee myös kantajien pääasiaa, vaikka heidän tapauksessaan tosiseikkojen (vahinkotapahtumana käsitelty RL:n kuolemaan johtanut tapaturma) alkamisajankohta oli vuonna 2003, mutta kantajien vakuutettuun työnantajaan kohdistuvaa saatavaa koskeva päätös, jossa vahvistetaan kantajien saatava vastaajalta, Okresný súd Košice II:n [–] 29.5.2012 antama tuomio yhdessä Krajský súd v Košiciachin [–] 15.8.2013 antaman tuomion kanssa, annettiin vasta Slovakian oltua jo pitkään **[alkup. s. 10]** unionin jäsenvaltiona.
- 61 Lisäksi tässä yhteydessä on huomioitava myös palkkaturvajärjestelmään kohdistuvan saatavan toteutumisaikajankohta, joka on määritetty kansallisessa lainsäädännössä, jossa lain nro 274/1994 44a §:n 4 momentin säännöksissä säädetään, että mikäli työtapaturmasta johtuvan vahingon korvauksesta päättää tuomioistuin, pidetään vahinkotapahtuman voimaantulopäivänä sitä päivää, jona

Sociálna poisťovňa maksuvelvoitetta koskeva päätös tulee lainvoimaiseksi, mikä pitää paikkansa myös arvioitavana olevassa asiassa.

- 62 Edellä mainittujen seikkojen perusteella on siten perusteltua olettaa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esillä olevaa asiaa koskevaan ennakkoratkaisukysymykseen.

IV. Päätelmä

- 63 Edellä mainituista syistä, unionin oikeuden yhdenmukaiseen soveltamiseen liittyvän yleisen edun vuoksi ja siksi, että olemassa oleva oikeuskäytäntö ei anna riittävän selvää kuvaa kokonaan uusien oikeussääntöjen ja tosiseikkojen puitteissa, tuomioistuin on katsonut tarpeelliseksi esittää ennakkoratkaisupyynnön unionin tuomioistuimelle. Tästä syystä se on lykännyt pääasian käsittelyä siviiliprosessilain 162 §:n 1 momentin c kohdan ja SEUT 267 artiklan nojalla ja antanut tämän välipäätöksen edellä II osassa esitetyllä tavalla.

[– –] [tieto siitä, että tähän päätökseen ei voida hakea muutosta]

Košice, 5.8.2019